

[106. 1.]

MISSIVE, ingekomen in de zitting van den 2den Maart 1874.

's GRAVENHAGE, den 25sten Februarij 1874.

Ter voldoening aan alinea 2 van art. 14 der wet van 1 Mei 1863 (*Staatsblad* n°. 43) heb ik de eer U Hoogedel Gestr. ter mededeeling aan de Kamer hiernevens aan te bieden een afschrift van het verslag, dat de Administrateur van het Kroondomein, onder overlegging van den kopijelijk mede hierbij gevoegden staat, aan mij omtrent den toestand van dat domein over het jaar 1873 heeft gedaan.

De Minister van Finantiën,

VAN DELDEN.

Aan den Heer Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

[106. 2.]

JAARLIJKSCH VERSLAG betreffende den toestand van het Kroondomein gedurende het jaar 1873, opgemaakt ingevolge het bepaalde bij art. 10 van de wet van 1 Mei 1863 (*Staatsblad* n°. 43).

Algemeene toestand. Locale inspectien gedurende den loop van dit jaar gedaan, hebben de overtuiging gegeven, dat de toestand der bezittingen behoorende tot het Kroondomein zeer bevredigend is.

De gebouwen zijn in goeden staat en alle tegen brandschade verzekerd. De landerijen worden naar den eisch bebouwd en heeft het onderhoud van wegen en dijken en waterwerken naar behooren plaats gevonden.

De statistiek van het Kroondomein wordt geregeld en nauwkeurig bijgehouden, en zijn alle posten betreffende vervreemdingen, ruilingen, dadingen, afkopen en beleggingen, voor zooveel die in het laatst verlopen jaar plaats gehad hebben, zorgvuldig in de daartoe bestemde algemeene leggers geboekt.

Landbouw en veeteelt. Niettegenstaande de ongunstige vooruitzichten in het begin van het jaar, kon de oogst over 1873 als tamelijk gelukt beschouwd worden. Ten gevolge van het gure weder in het voorjaar waren vele soorten van veldgewassen achterlijk; doch bijna zonder uitzondering hebben zij zich hersteld en zijn de uitkomsten bevredigend geweest. Ook de weilanden hadden aanvankelijk een ongunstig voorkomen; later heeft het gras zich krachtig ontwikkeld en ofschoon de uitkomsten van den hooibouw in de verschillende rentambten nog al uiteenlopend waren, is over het algemeen veel en goed hooi, vooral in de hooger gelegen gronden, gewonnen.

Even als het vorige jaar hebben de boomvruchten weinig of niets opgeleverd, terwijl de oogst der steenvruchten bijna geheel is mislukt.

In de rentambten Rosendaal, Hulst en Tholen wordt het droogleggen der gronden steeds door de pachters met goed gevolg voortgezet.

De toestand van den veestapel was zeer bevredigend; van longziekte kwamen niet veel gevallen voor, terwijl de gewone ziekte onder de varkens zich slechts in geringe mate vertoonde.

Bosschen en houtaanplantingen. Onder goede leiding en verzorging blijven de bosschen van het Kroondomein in zeer voldoende staat en nemen zij steeds in waarde toe.

Alle vereischte boschwerkzaamheden zijn behoorlijk verrigt. Het weder beplanten van uitgekapte percelen en

het bijplanten van bestaande plantsoenen werd in 1873 met kracht voortgezet. Ten opzichte van het kappen en hakken van hout zijn de voorschriften, deswege in titel IX boek II van het Burgerlijk Wetboek gegeven, stiptelijk in acht genomen.

De kwekerijen zijn in goeden staat en leveren een ruimen voorraad op van heesters en stekken, zoodat alle verpootingen en aanplantingen behoorlijk kunnen geschieden.

De boschbeambten doen bij voortduring hunnen plicht, zoodat de houtdiefstallen gaandeweg verminderen. Boschbranden zijn gedurende dit jaar niet voorgekomen.

Bijzondere rampen en tegenspoeden. In het rentambt Hulst is het wagenhuis van eene bouwhoeve gelegen in de gemeente Ossensisse op den 4den Junij 1873 door den bliksem getroffen en geheel afgebrand. Het gebouw was tegen brandschade verzekerd. De uitbetaling der assurantiepenningen heeft behoorlijk plaats gevonden, en is daarvoor het wagenhuis weder op nieuw opgebouwd.

Onteigening van land en tienden. Ingevolge de wet van 21 Mei 1873 (*Staatsblad* n°. 60) zijn ten behoeve van de vorming van de Nieuwe Merwede verscheidene percelen grond onder de gemeente Werkendam aan 's Rijks waterstaat afgestaan voor eene som van f 35 364,25^s.

Voor den aanleg van den Oosterspoorweg zijn mede eenige percelen grond onder de gemeente Apeldoorn ont-eigend ten bedrage van f 6800; wijders heeft ten behoeve van genoemde spoorweglijn nog eene kleine geregtelijke onteigening plaats gevonden van het tiendregt op enkele grondstukken in de gemeenten Maartensdijk, Baarn en Utrecht, te zamen tot een bedrag van f 62,77^s.

Afkoop van tienden. Afkoop van tiendregt behoorende aan het Kroondomein, ingevolge de wet van 12 April 1872 (*Staatsblad* n°. 25), heeft gedurende het afgelopen jaar plaats gehad:

In het rentambt Tholen van drie blokken onder de gemeente Tbolen voor een bedrag van f 2318,98^s en van dertien blokken onder de gemeente St. Maartensdijk ten bedrage van f 19 749,25.

In het rentambt Goes van één blok onder de gemeente Colijnsplaat voor eene som van f 1459 en van één blok onder de gemeente Rilland voor f 6334,20.

In het rentambt Tiel van vijf blokken krijtende tiend onder de gemeenten Erichem, Asch, Buren, Achter den Haag, Deil, Zennewijnen en Tricht, te zamen tot een bedrag van f 10 421,80, en voorts van één blok grove tiend onder de gemeente Erichem voor eene som van f 6166,57.

Alle deze gelden, zoomede die voor de onteigening van land en tienden ontvangen, werden ingevolge de bestaande voorschriften belegd in inschrijvingen 2½ pcts. nationale schuld en ingeschreven op het grootboek.

Kapitaal ingeschreven op het grootboek. Het ten name van het Kroondomein op het grootboek ingeschreven kapitaal bedroeg op den 31sten December 1873, f 4 029 500.

Gedurende het verlopen jaar werd alzoo het bedrag van bedoelde inschrijving vermeerderd met eene som van f 155 500, blijkens den hierbijgaanden staat.

's Gravenhage, den 18den Februarij 1874.

De Administrateur van het Kroondomein,

(get.) T. VAN CAPELLEN.

Voor kopij conform,

De Secretaris-Generaal van het Ministerie van Finantiën,

BARTSTRA.

[106. 3.] BIJLAGE

STAAT der plaats gehad hebbende vervreemdingen, ruilingen, dadingen, afkoopingen en beleggingen bij het Kroondomein gedurende het jaar 1873-